

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja projekt "Talendid koju!"

Kes vähegi maailmas ringi liigub, saab kodustele reisimuljeid rääkides tsiteerida Ameerika kirjaniku Ernest Hemingwayd: "Igast maailma sadamast võib leida vähemalt kaks eestlast." Nüüd on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda algatanud projekti "Talendid koju!", mis peaks kodumaale tagasi meelitama välismaal töötavaid ja õppivaid Eesti noori.

Projekti raames avati oktoobri alul internetiportaali, kus välismaal õppivad andekad noored leiavad infot kodumaistest töö- ja praktikapakumistest ning ettevõtteid saavad töötaja otsingul kasutada välismaal õppijate kontaktvõrgustikku. Projekti ettevalmistamisele kulus peaaegu 18 kuud ja tõi sellise lehekülje loomiseks andis nelja piiri taga õppinud noormehe mure, et välismaal ülikooli lõpetanutel on vähe infot töövõimalustest Eestis.

Kaubandus-tööstuskoja peadirektori Siim Raie sõnul räägitakse palju sellest, et ettevõtteid võiksid olla rahvusvahelisemad, kuid siis tekib kohe küsimus, kuidas seda saavutada.

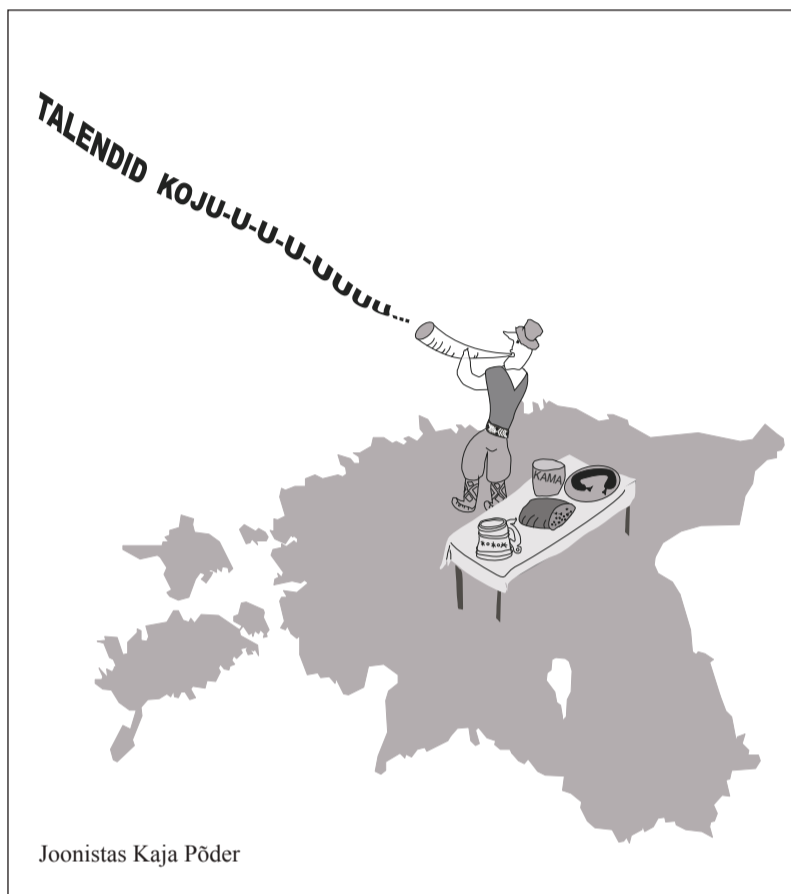
"Ei saa olla nii, et meil on väga rahvusvahelised ettevõtteid ainult kohaliku kogemuse põhjal. Tegelikult on tarvis ka väliskogemusega inimesi ning Eestist pärit välismaale elama ja õppima läinud inimesed olid kõige esmane grupp, kelle poole pööruda," selgitas Raie.

Koju naasmist takistab kõige rohkem madal palgatase

Raie sõnul on "Talendid koju!" suunanud eeskätt noortele, kes omandavad teadmisi Põhja-Ameerika, Euroopa ja Aasia ülikoolides või on seda juba varem teinud. "Küsimus on selles, et neile välismaal olles tehakse kooli lõpetades väga palju pakumisi kohapeal. Meie ülesanne praegu on teha alternatiivne pakumine Eestis," selgitas ta.

Projekti idee on ju ilus ja juba paari esimese päevaga, mil portaali avalik oli, külastas seda tuhandeid inimesi sadakonnast erinevast maailma paigast, tööd otsivate talentidena on üle maailma laiali pillutud Eesti noored end samuti hoogsalt "üles andnud". Leheküljel on ka foorum, kus saab ise teemasid algatada ja küsimustele vastust paluda.

Raie sõnul selgus Eesti ettevõtete eksporditakistuste uuringust, et

Joonistas Kaja Pöder

firmadel on puudus just nendest inimestest, kes oleksid head müügimehed välisriikidele ning tootsid meile sisse uusi oskusi, teadmisi ja värsket mõtlemist. "Eriti nõutud on tehnikaja täppisteaduste alal hariduse omandanud inimesed," lisas Raie tudengite ja ettevõtjate seas korraldatud küsitlusele tuginedes.

Raie tunnistas, et paljudele inimestele on kodumaale naasmisel takistuseks madal palk ning Eesti ettevõtteid ei suuda tõepoolest võistelda Lääne-Euroopa ja Põhja-Ameerika palgatasega. "Nominallis on meil palgad kindlasti madalamad kui läänes," nentis ta.

Vestlusaates "Vabariigi kodanikud" esinenud kirurg Tiit Mereni sõnul võiks tippspetsialistide koju meelitamisel "präänikuna" kasutada oma erialal parimaks saamise võimaluse rõhutamist, kuna välismaal on võõrsilt tulnutel peaaegu võimatu esimese viiuli rolli pääseda. Oma valdkonnas tippu tõusmine korvaks Mereni hinnangul ka väiksema palga. "Esimese pauguga on selge, et palgaga me neid meelitada ei saa," tõdes ta.

Raie aga rõhutas, et Eesti ei taha kutsuda inimesi tagasi ainult tööd võtma, vaid neid oodatakse ka tööd andma, kuna tingimused ettevõtetega alustamiseks on siin head. "Nad ei pea ilmingimata füüsiliselt tagasi pöörduma, aga nad saavad Eesti ettevõtteid aidata, olles oma sihtriigis," lisas Raie.

President Toomas Hendrik Ilves ütles New Yorki eestlaskonda külastades, et nad vaataksid "Talendid koju!" programmi kui võimalust. "See pole enam abstraktne üleskutsu oma ajaloolisele kodumaale naasmiseks. Programmi sihiks on vahendada Eesti ettevõtjate tööpakkumisi ja koostöövõimalusi kõigile neile, kes tahaksid oma oskusi ja teadmisi Eesti huvides kasutada," ütles president Ilves.

Eestis on suurem võimalus oma alal esiviuliks tõusta

Neli aastat Saksamaal Erfurdi ülikooli doktorantuuris õppinud riigi rahanduse doktor Ringa Raudla sõnul ei tea ta oma sõpruskonnas kedagi, kes just "Talendid koju!" kampaania pärast Eestisse tagasi tuleks, kuid kojutule-

Tasub teada

- Pidevalt õpib välismaal 4000 kuni 4500 Eesti noort.
- Projekti meeskonna tehtud küsitlus näitas, et kõige rohkem vajavad siinsed töötajad spetsialiste ja keskastme juhte, samuti insenerialade esindajaid. Mujal õppiva 500 noore küsitlemine näitas, et riiklikul tasemel pole seni keegi nende sealse käekäigu vastu huvi tundnud ja kontakt Eestiga piirdub põhiliselt uudisportaalide lugemisega.
- 89 protsenti praegu välismaal õppivatest noortest on valmis Eestisse tagasi tulema ja vaid 11 protsenti on ennast jäävalt mõne teise riigiga sidunud. Tagasi tulema ajendaks konkurentsivõimelise palga kõrval ka eneseteostuse võimalus, kusjuures ei motiveeri mitte niivõrd konkreetne palk kui üldine elatustase.
- Informatsiooni projekti kohta leiab aadressilt www.talendidkoju.ee

kule mõtlema paneb see kampaania kindlasti.

"Lisaväärtus, mida talendid Eestile saavad anda, on Eesti kontekstis niivõrd palju suurem kui näiteks USA-s või Saksamaal. Kui sa oled nutikas tegelane USA-s, siis sa oled üks nutikas tegelane sadade seas," rääkis Raudla Postimees.ee'le. Tema hinnangul saab Eestis riigi arengut mõjutada märgatavalt rohkem kui suurriikides.

Kampaania korraldajad on lubanud projekti rahastavale riigikantseleile saavutada tuhandeid kontakte välismaal töötavate eestlastega. Samas reaalselt tagasi on oodata palju vähem rahvuskaaslast. "Me oleme ka tõesti lubanud 25 inimest tagasi tuua," märkis Raie hommikuprogrammis "Terevisioon".

Ehkki projekti idee on hea, jääb siiski küsitavaks, kui palju noori õnnestub sellega kodumaale tagasi meelitada. Kõigepealt tuleks lahendada küsimus, kuidas teha talentidele Eestis töötamine ja ka elamine väljakutsuvaks.

ER

1
Eesti Kaubandus-Tööstuskoja projekt "Talendid koju!"

Jõululugu

2
Toimetaja veerg

Esinduskogu koosolek Annabergis

3
Eesti majanduskriis – kõik, mis ei tapa, teeb tugevaks

ERSO juhi vallandamine ähvardab orkestrilt dirigendi viia

4
Eesti muusika õhtu "Peegel peeglis"

Badeni koorimuusikapäevad Karlshofes

5
Nädalavahetus Annabergi lossis

Eesti koolide õpetajate mõttetalgud Münchenis

6
Stalini ohvrite mälestamine Levašovo memoriaalkalmistul

Ameerika eestlased valisid esindajaid

"Anna andeks, anna andeks, et armastan sind"

7
Jõulud nii ja teisiti

Raamatusoovitused

8
Kuulutused ja teated

Jõululugu "Nikolaus, Nikolaus, tule meie majja!"

"Nikolaus, tule meie majja," kõlab siinmail 6. detsembril ja mõnus lastepidu hakkab jälle pihta. Kuid see peopäev on võrreldes endise ajaga palju muutunud. Alguses oli minu nimepäev koolipidu. Kooliõpilaste seast valiti piiskop, kes korjas kooli tarvis annetusi, lisaks kandis ette laste kaebusi õpetajate kohta.

Kuid hiljem moonutasid mind õpetajad ja vanemad omapäraseks kasvatustaluseks. Nüüd mul tu-

li kontrollida, kas lapsed olid olnud kuulekad ja õppinud pähe oma palved. Iga palve eest tehti sälk puitu, nii et usinatel lastel oli eriti palju sälke, ja neid tasuta.

Siis tuli veel lisaks sulane Ruprecht ehk Krampus. See oli alul raevukas vanamees, kes pidi õnnistatud vitsaga hirmutama paha vaimu, nii et inimesed ei pidanud neid enam kartma. Ja nüüd sai minu riietesse määsitust saatjast lastehirmutus, kes tuli

keti ja vitsaga ning toppis üleannetuid lapsi kotti! Kohutav!

Ilus muudatus oli see, kui luterlased hakkasid kingitusi jagama nikolauspäeva asemel jõuluõhtul. Sealjuures meenusid nad eelkõige jõululapsukest, jumala suurimat kingitust inimestele. Sellest ma sain hästi aru. Aga mind pani küll imestama, kui hakati mind kujutama mitte kui noort piiskopi piiskopimütsi ja sauga, vaid vana jõulumehena suure

habeme, punase mantli ja kapuutsiga. Nii sai minust ikka enam ja enam kingitusteonu, kes nikolauspäeva ja jõulude vahel isegi kaubamajade ees seisab, et inimesi ajendada aina rohkem ostma. Sellel pole aga nüüd küll midagi pistmist minuga!

Tähistage nikolauspäeva mõeldes minule ja jagades seda nendega, kes seda ootavad.

Teie piiskop Nikolaus

Lugupeetud lugejad!

Soovime kõigile rõõmsaid jõulupühi ja õnnerikast uut aastat!

Toimetaja veerg

Jälle on üks aastaring läbi saamas – on jäänud veel mõned nädalad jõuluaiani ja õige pea tulebki uude, 2011. aastasse astuda. Loodan, et paljude jaoks on lõppev aasta olnud tegus ja soov sirge seljaga edasi marssida pole millessegi tahtunud.

Eesti riigi ja iga siin elava inimese jaoks algab aga juba uue aasta esimene päev suure muutusega – võetakse ju Eestis 1. jaanuaril 2011 kasutusse Euroopa Liidu ühishraha euro. Pärast seda, kui Euroopa Liidu rahandusministrid tänavu 13. juulil kinnitasid lõpliku otsuse Eesti liitumise kohta eurosooniga, on ühishraha kasutuselevõtt juttu palju, ja mitte alati just positiivses võttes. Oktoobri lõpus läbiviidud küsitluses selgus, et eurole ülemineku vastaseid on enam kui pool Eesti elanikest.

Eks majanduskriis on Eesti inimesed rahaküsimustes hellaks teinud ja kõik, mis finantsfääris muutub, teeb juba ette skeptiliseks ja ettevaatlikuks. Ja juba on ka hoiatavaid märke näha. Kaupmehed, kes küll ausa hinnastamise leppega liitudes annavad sõna, et euro hindu ei tõsta, on kaupade hindu tõstnud juba ette, väites, et selle taga on toorainete hinnatõus, mitte ühishraha liitumine. Kaubad olid eelmise aasta oktoobriga võrreldes 5,6% ja teenused 3,2% kallimad, teatas statistikaamet. Lisaks emotsionaalne pool – on ju raske loobuda 18 aastat meie käte vahel olnud päris oma Eesti rahast. Koidula ja Jakobson on liisaks oma kirjanduslikele väärtustele armsaks saanud ka rahakoti vahel olijatena. Arvatakse ka, et inimesi võib tabada šokk esimesel euro-palgapäeval, sest arvestades Eesti krooni kurssi euro suhtes (15,6466 krooni ühe euro eest), muutub meie palganumber hirmuäratavalt tillukeseks. Kuid eks ole hullemaidki asju juhtunud, millega tuleb kohaneda. Ja arvatavasti juba paari aasta pärast ajavad need praegused hirmud meid muigama.

Kaine mõistus ütleb, et euro teeb kokkuvõttes meie elu hoopis lihtsamaks. Toetab see ju majanduse arengut, soodustades kaubavahetust ja muidki valdkondi, näiteks turismi. Tuleb meenutada, et kutse eurosooni on ikkagi tunnustus Eesti rahva pingutustele ja riigi rahanduspoliitikale. Eks me siis püüame selle tunnustuse vääriliselt ka edaspidi olla ja tegutseda.

Karin Aanja

EÜSLi Esinduskogu koosolek 13. novembril Annabergis

Esinduskogu tööpäev kujunes küll pingutavaks, kuid tänu osavõtjate distsiplineeritud käitumisele ja asjalikule arutlemisele jõuti ettenähtust kellaajast varemgi lõpule. 12-liikmelisest Esinduskogust võtsid koosolekust osa 9 liiget.

Hästi ettevalmistatud koosoleku-mapp, millega osavõtjad said tutvuda juba kodus, säästis aega tulevaste tegevuste arutamisel.

Alljärgnevalt edastame lühidalt tähtsamad uudised.

EÜSLi juhatus on jälle komplektne, uuteks juhatuse liikmeteks valiti:

- abiesimehe asendaja – Sulo Rosenthal Aachenist
- sekretär – Tiina Kälissaar Hamburgist
- laekur – Karin Ladva-Zoller Münchenist

Suurimad majanduslikud raskused on meil esialgu ületatud tänu äärmisele kokkuhoidule sellel aastal, seetõttu osutus siiski võimalikuks toetada EÜSLi allorganisatsioonide jõulupidude korraldamist ka tänavu.

Kõik toetusavaldused 2011. aastaks rahuldatakse, kuigi siin-seal tegi Esinduskogu kärpeid, sest ka järgmi-

EÜSLi Esinduskogu tööpäev.

Foto: Karin Ruming

se aasta märksõnaks saab olema ranget kokkuhoid.

Toetust saavad EÜSLi traditsioonilised üritused:

- 01.04.–03.04.2011 Kultuuripäevad
- 22.05.–27.05.2011 Kultuuripäevad 55+

● 24.06.–26.06.2011 Laste kultuuripäevad koos jaaniõhtuga

● 11.11.–13.11.2011 Koroonajakolo võistlused koos mardipäevaga

Probleeme jätkub edaspidisekski, kuid üheskoos loodame neid lahendada!

Esinduskogu nimel,
Maie Kisis-Vainumäe

MAKSUD

● Palume lugejaid, kellel on veel 2010. aastakäigu Eesti Raja eest tasumata, teha ülekannet kontole Estn. Volksgem. in der BRD Eesti Rada Deutsche Bank Hamburg BLZ 20070024 Konto 440011504 Koodid ülekande tegemiseks välismaalt: IBAN: DE64200700240440011504 BIC: DEUTDEDBHAM Verwendungszweck. Abo Eesti Rada 2010 Aastatellimus maksab € 25,00

● Samuti palume, kellel on 2010. aasta eest tasumata EÜSLi liikmemaks, teha ülekannet kontole: Estn. Volksgem. in der BRD Postbank Hannover BLZ 25020030 Konto 148818301 Verwendungszweck. Mitgliedsbeitrag 2010 Liikmemaks aastast on € 20,00; pensionäridele ja üliõpilastele € 10,00

EÜSLi laekur

Lugeja arvab

“Anna minu titelapid siia, mina sinuga enam edasi ei mängi!” Nii kõlas vanasti laste omavaheline kaklemine. Samal tasemel tulitsemisest saime lugeda eelmise Eesti Raja veergudel. Et tüli kaalukamat pilti anda, astus ka jurist oma paragrahvidega päevavalgele.

Tagasiastumissoovi esitanud EÜSLi juhatuse liikmete avaldusest selgub, et Saksamaal tegutsenud eestlaste ühendusel on kaks juhatust: viieliikmeline juhatus juhib ja kaheliikmeline juhatus vastutab. Kuid siia juurde veel lisatakse, et kaheliikmelist juhatust võib esindada ka ainult üks isik, kes siis vastutab kogu oma vara ja vaimuga.

Tagasiastunud kolmeliikmeline juhatus paneb pahaks, et senine kaheliikmeline juhatus liiga aeglaselt tegutseb. Ei tea, kuhu neil kiiret peaks olema? Või ajab neid taga kodumaal sissekasvanud plaanimajandus?

Jäägu nüüd siia paika kogu huumor ja juhatuse virrvarr. Tõsiasi on see, et meil siin Saksamaal on meie endi valitud ning kõigiti usaldatud ja lugupeetud juhatuse esimees Maie Kisis-Vainumäe. Oma pika meelega ja kaaluka tegutsemisega, siin Saksamaal sündinud ja üles kasvanud, on ta kõigi poolt hinnatud Saksamaa eestlaskonna esindaja.

V. Heikkonen
EÜSLi liige, Eesti Raja lugeja

Ilves: Tartu ja Tallinna ülikoolid pangu seljad kokku

Eestis on viimasel ajal kõneainet pakkunud teema, kuidas rahastada kõrgharidust, et see püsiks kvaliteetsena.

Haridusminister Tõnis Lukas pakub üheks võimaluseks, kuidas säilitada tasuta kõrgharidust, luua kõrghariduskassa, kuhu maksaksid väikese osa oma palgast tasuta ülikooli lõpetanud ja keskmisest enam teenivad endised üliõpilased.

President Toomas Hendrik Ilves arvab, et meil pole mõtet võrrelda, kas Tartus on parem õpe kui Tallinnas või vastupidi. Meie võrdlusalus on see, kas Eestis antav infotehnoloogia-haridus on parem või halvem kui Rootsis, Saksamaal, Shanghais, Singapuris või Californias,” ütles president. “Selles võrdlussüsteemis püsi-

miseks tuleb Tartu ja Tallinnal seljad kokku panna ja unustada konkurents, kus ka võimalik võitja on suures mastaabis hale kaotaja.”

“Siit lähtudes kutsun järele mõtlema neidki, kes on sattunud hoogu debati üle, kas kõrgharidust peab Eestis olema tasuta või tasuline. See diskussioon on mõtetu hetkeni, kuni me pole kokku leppinud, mis on kõrghariduse sisu ja mõte 21. sajandi konkurentsivõimelises maailmas,” rääkis Ilves.

“Iga üliõpilane peab mingil etapil veetma kas või ühe semestri, parem aga mitu mõnes välisülikoolis, et end teiste keelte ja kultuuride alal harida, uute kogemuste võrra rikkamaks saada. Ja samas peab kodune koolitase nad ka siia kõhklusteta tagasi tooma.”

ER

San Francisco Eesti Selts kaalub ESTO korraldamist

San Francisco Eesti Selts on korraldanud välismaal elavate eestlaste seas küsitluse, et uurida, mida arvatakse sellest, et ühendada 2013. aastal kaks väliseesti üritust – Ameerika Lääneranniku Päevad ja ESTO.

“Alustades Ameerika Lääneranniku Päevade korraldamist, mis toimub aastal 2013 San Franciscos, tekkis kü-

simus: kas peaksime selle ühendama ülemaailmse ESTOga, et eestlased igalt poolt maailmast saaksid meiega pidustustel ühineda,” teatas selts väliseesti ajalehtedele saadetud kirjas.

Palume neil, kes tahavad oma arvamust järgmise ESTO kohta avaldada, küsida ankeeti meie lehe toimetu-

ER

EESTI RADA

Eesti Rada
Eesti Ühiskond Saksa Liitvabariigis häälekandja
Vanim väliseesti väljaanne
Asutatud 1945. aastal

Peatoimetaja/Chefredakteur: Piret Suidt / München
Karin Aanja

Tellimine/Abonnement:
Aastatellimus
Euroopas 25 EUR
Deutschland: Väljaspool Euroopat 28 EUR
Maie Kisis-Vainumäe Tudengitele 15 EUR

Kaastöötaja/Mitarbeiter:
Meeli Bagger
Eesti Raja konto:
Estnische Volksgemeinschaft
in der BRD
EESTI RADA Deutsche Bank,
Hamburg BLZ: 20070024
Konto nr 440011504
IBAN:
DE64200700240440011504
BIC/SWIFT: DEUTDEDBHAM

Kuulutused, reklaam/
Anzeigen, Reklame:
1,00 EUR/cm²
alates 50 cm² – 0,80 EUR/cm²
alates 100 cm² – 0,70 EUR/cm²
alates 200 cm² – 0,60 EUR/cm²
üle 300 cm² – 0,50 EUR/cm²

Leinakuulutused:
Kahe veeru laiuselt:
1 cm kahel veerul – 5 EUR

Kirjasaatjad:
Vilma Brinkmann / Hamburg
Vally Heikkonen / Duisburg
Kristel Neitsov / Hofheim
Aho Rebas / Tallinn

Toimetus jätab endale õiguse
toimetada ja lühendada kaastöid
ning kirju nende selguse huvides.
Avaldatud artiklite sisu eest
vastutavad allakirjutanud.

Eesti majanduskriis – kõik, mis ei tapa, teeb tugevaks

Eesti majandus on vaatamata hiljutistele maailmalõpukuulustele taas hoogu sisse saamas. Sellest annavad tunnistust nii tõusnud tööstustoodangu, ekspordimahu kui ka üldise majanduskasvu numbrid. Selle aasta kolmandas kvartalis oli Eesti oma 4,7protsendilise kasvuga (eelmise aasta sama kvartaliga võrreldes) jälle Euroopa kiireima kasvuga riigiks. Põhi on käes ning ühtlasi sobiv hetk vaadata tagasi kriisi põhjustele ja kulgemisele.

Hakatuses tuleb aga õiendada üks väärarusaam. Eesti esimene masu tekitas kurje ja sarkastilisi viiteid majandusteadlastele, kes polevat suutnud ei kriisi ära hoida ega seda ette ennustada. Ka käesoleva artikli autor kirjutas 2007. aasta Postimehes artikli pealkirjaga "Kriisi kuuludused liialdatud". Kurb tõsiasi on see, et vaatamata hulgalistele teadusartiklitele ja saadud Nobeli preemiatele on tänapäevane makromajandusteadus endiselt n-ö tagantjärele teadus. Kahjuks ei suuda teadlased siiani ette ennustada ei tsükli ülemist ega alumist pöördepunkti, ei tõusu ega languse keskust.

Kahtlemata tekib siinkohal küsimus, mille eest majandusteadlased (allakirjutanu sealhulgas) palka saavad? Selgitus on järgmine. Majandusteadus on nii mikro- kui ka makrotasandil komakohaga ära kirjeldanud need käitumismudelid, mis paratamatult viivad kriisi. Ent millega majandusteadus hakkama ei saa, on panna inimesed hoiduma neid mudeleid järgimast. Vaba mees vabal maal on vaba tegema nii õigeid kui valesid otsuseid. Majanduslik vabadus just seda tähendabki. Headel aegadel tekib nn valedes majandusotsustes akumulatsioon, mis viibki kriisini. Buumiaastatel (2004–2008) tegid valesid otsuseid nii tarbijad kui ka tootjad, töövõtjad kui ka tööandjad, laenuvõtjad kui ka laenuandjad, avalik sektor ja erasektor.

Mis siis ikkagi tekitas viimase saja aasta ühe olulisima tagasilöögi Suure depressiooni (1929–1933) järele? Teatavasti algas uus aastatuhat järjekordse kollektiivse masuga. Ameerika Föderaalreserv (keskpank) reageeris sellele alandades pikka aega ülikõrgena püsinud intressimäära (6,5%) viiekümne aasta madalaimale tasemele – ühele protsendile. Kui raha on liiga odav, siis lähevad inimesed peast lolliks samamoodi kui liigodava viina puhul. See, mis toimus Ameerika kinnisvaraturul, on muljetavaldav. Viiskümmend aastat suhteliselt stabiilsena püsinud kinnisvarahinnad hüppasid tänu suurenenud nõudlusele lakke.

Arutult tõusnud kinnisvara hind muutis üleöö rikkas miljonid inimesi, kes täiendava laenugarantii arvel tormasid uusi laene võtma. Õnneks

● Septembris kasvas kaupade eksport 40% ja import 35% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Eksport suurenes eelmise aasta septembriga võrreldes 3,7 miljardit krooni (239 miljonit eurot) ning import 3,5 miljardit krooni (223 miljonit eurot).

Andres Arrak on Mainori Kõrgkooli Ettevõtluse Instituudi direktor.

Foto: erakogu

ei ole rumalus mingi ugrimugriik privileeg, vaid on üsna ühtlase kihina mõõda maailma laiali jaotatud. Laenuvõtjad ja -andjad ning tarbijad läksid lolliks nii Euroopas kui ka Eestis. Eestlased tormasid ostma üha suurema diagonaaliga lametelekaid ja üha pikemaid turismireise. Kulud ületasid tulusid üha kasvavas ulatuses ehk siis riigi jooksevkonto miinus aina kasvas.

Rootsi pankade kaudu Eestisse voolanud rootsi pensionäride säästud omandasid enneolematud mõõtmed. 2006. ja 2007. aasta teatud kvartalites toodi Eestisse 16 ja 17 miljardit odavat laenukrooni. Et see tohtu raha välja laenata, pidi intressi loomulikult ülimaldala viima. Krediidikaarte ja laene pakuti neile, kellele normaalses tingimuses ei oleks kunagi tohtinud laenu anda. Ja tagajärjed ei lasknud ennast kaua oodata.

Iga kaheksas inimene ehitaja

2007. aasta esimeses kvartalis kulutasid eestlased 13 miljardit krooni rohkem, kui nad olid teeninud. Samas kvartalis moodustas jooksevkonto miinus 23% sisemajanduse kogutoodangust. Majanduslangused on ka selle pärast head, et nad pidurdavad arutut ületarbimist. 1999. aasta majanduskriis suutis jooksevkonto plussi viia kolmandaks kvartaliks. Uuesti saabus välisbilansi ülejääk 2009. aasta esimeses kvartalis ja on seal püsinud tänini.

Laenu- ja kinnisvarabuim tähendas ühtlasi seda, et üha rohkem eestlasi ehitas. 1995. aastal töötas ehituses 5,5% kõigist hõivatuid, 2007. aastal 12,5% ehk siis iga kaheksas.

Kümnete tuhandete kaupa jätsid noored eesti mehed koolid pooleli ja tormasid (välismaale) ehitama. Igaüks, kellel kaine hetk trehvas olema ja haamrivaras peos püsis, sai ehitusobjektile tööd. Täna eesti töötü (neid on üle saja tuhande) on väga eesti noore mehe nägu, kellel pole isegi mitte lõpetatud keskkaridust. Haridusministeerium nuputab, kuidas neid kümneid tuhandeid koolipinki tagasi saada.

Nagu öeldud, loksutavad majanduskriisid inimesi ja raha valedes kohtades uutesse. Aastaga sai Eesti lahti 35%st oma töötlevast tööstusest. 2008. aasta teises kvartalis oli selle käive 9,9 miljardit, 2009. aasta teise kvartalis vaid 6,5 miljardit krooni. Täna on jõutud tagasi 8,2 miljardit krooni tasemel. Kusjuures majanduse korrektsiooni ning ümber struktureerumist ei vajanud mitte ainult Eesti. Ka Soome ja Rootsi said 2009. aastal lahti ligi viiendikust oma töötlevast tööstusest. Ent korrektsioon ja kohandamine nendes riikides on palju raskem ja valulisem, kuna ametiühingute tugeva positsiooni tõttu ei ole palk allapoole paindlik.

Eesti keskmine palk oli kasvanud alates 2006. aasta algusest tootlikkusest kiiremini. Buumiaastatel kasvas reaalpalk 15% aastas, tootlikkus aga 5%. Igasugune majanduslik loogika ütleb, et kaua ei saa selline asi kesta. Selline tendents kahjustab riigi konkurentsivõimet väga kiires tempos. Eesti tööjõud kallines ka suhteliselt Euroopaga võrreldes. Ent õnneks osutus palk (kõige tähtsam hind ühiskonnas) nii Eestis kui ka

teistes Balti riikides allapoole paindlikuks. Tippphetkel 2008. aasta teises kvartalis oli Eesti keskmine palk 13 306 krooni. 2009. aasta kolmandaks kvartaliks oli see alanenud 11 770 kroonini ehk 11,5%. Eesti on seega meist lääne- ja põhjapool asuvatele stagneerunud riikidele tõestanud, et paindlikud tööturud on võimalikud ka 21. sajandi Euroopas.

Eeliseks on olematu riigivõlg

Eesti majanduse kiirest kohanemisvõimest annab tunnistust ja lisab optimismi ekspordisektori ülikiire taastumine. Eksport saavutas oma käibelt lae 2008. aasta kolmandas kvartalis – 47,7 miljardit krooni. Poole aastaga kahanes see kolmandiku võrra. Ent viimased uudised räägivad sellest, et septembris õnnestus meil kriisieelne ekspordi tase juba ületada. Eesti on ennast koos põhiliste kaubanduspartneritega august välja ekspordimas.

Kokkuvõtteks võib eestlane enda selja uhkelt sirgu ajada ja lootusrikkalt tulevikku vaadata. Paindlik reageerimine kõigi ootamatult saabunud kriisile on tõestanud Eesti ettevõtjate nutikust ja tööturu paindlikkust. Eestil on ka unikaalne pikaajaline eelis võrreldes teiste rikkamate Euroopa riikidega – meie avaliku sektori võlg on peaaegu olematu. Ettevõtlust soosiva makrokeskkonna jätkusuutlikkust võiks ja peaks tagama ka sisenõudluse kasvu ning tööpuuduse kahanemise saabuvaks kevadeks, mis on oluline majanduskasvu stabiilsuse seisukohalt.

Andres Arrak

Lühidalt

● Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) andmetel oli Eestit külastavate välituristide arv selle aasta esimesel pooltel rekordkõrge. Selle aasta jaanuarist juulini õõbis Eesti majutusettevõtetes 902 738 välituristi. Nende arv kasvas 13% ehk 103 620 võrra võrreldes 2009. aasta sama perioodiga. Kuigi kasvuprotsendid on nii suured osalt seetõttu, et võrdlusbasas 2009. aasta alguses oli suhteliselt madal, ületab välituristide 2010. aasta jaanuari-juuli õõbimiste arv ka 2008. aasta sama perioodi taset 7% võrra. See tähendab EASi andmetel, et tegemist on kõigi aegade rekordiga.

● Valitsuskolitsioon leppis kokku toimetulekupiiri tõstmises seniselt 1000 kroonilt 1200 kroonini. Otsus tähendab automaatselt ka toimetulekupiiri tõusu laste puhul 800 kroonilt 960 kroonini. Muudatuse hind on 64 miljonit krooni. Oktoobris alustas riigikogu liige Heimar Lenk katset, kuidas 1000kroonise toimetulekutoetusega kuu aega sõnuks saada. Lengi üleelamised pälvivad tähelepanu ka Soome ja Norra meedias, Prantsuse uudisteagentuuri AFP kaudu levis aga lugu üle maailma. Lenk kirjeldas AFP-le, kuidas ta toitust kuu aega pudrust ja leivast, et näidata, kui raske on Eestis hakkama saada toimetulekutoetusega. "Ma kasutasin 64 eurot ainult toidu ostmiseks, kuid selle raha eest peaks tegelikult ostma ka näiteks seepi ja käima juuksuri juures," lausus riigikogulane.

● Statistikaameti andmetel oli Eestis teise kvartali seisuga 128 000 töötut ning neist 45 protsenti oli tööd otsinud vähemalt aasta. 64 protsenti pikaajalistest töötutest tulevad enda sõnul toime suurte raskustega. Sotsiaalministeeriumi nõunik Ulla Marksoo sõnul kasvab pikaajaliste töötute arv ilmselt järgmistes kvartalites edasi, kuigi lühiajaliste töötute hulk on majanduse taastudes hakanud langema.

● Rahvusvaheline majandusväljaanne Emerging Markets nimetas areneva Euroopa 2010. aasta parimaks rahandusministriks Jürgen Ligi. Auhind anti Ligile üle Washingtonis toimunud Maailmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondi aastakoosolekul. Emerging Markets kirjeldab Ligi kui rahandusministrit, kes suunas Eesti majanduse rängast langusest tõusule ja euroalasse.

● Kreenholmi tehase peatas töö ja taotleb pankrotti. Endise tekstiilitööstuse lipulaeva Kreenholmi sulgmine toob töökohtadega niigi kitsasse Ida-Virumaale 500 uut töötut. Ametiühingu hinnangul oli pankrott etteaimatav, sest 150aastase ajalooa ettevõtte töötas seisakutega ja tellimusi peaaegu enam polnudki. Kreenholm Valduse emafirma Borås Wärfveri taotleb Rootsi kohtus ka enda pankrotti.

● Vabariigi presidendi Toomas Hendrik Ilvese välja kuulutatud sõnavõistlus on lõppenud. Esialgsel andmetel laekus võistlusele 2030 sõna, millest kasutamiskõlblikud valib välja žürii. Sõnavõistlusele esitas eeteid 567 erinevat sõnapakkujat. Peale kodumaa tegeti uudisõnade väljamõtlemissaaga ka välismaal. Sõnu saadeti enim Soomest (5 pakkujat), aga ka USAst, Rootsist ja Suurbritanniast (igast 2) ning Belgiast, Iirimaa, Iisraelist, Šveitsist, Taanist ja Ungarist (igast 1 pakkumise). Pakutud uudisõnu veel avaldada ei saa, sest enne žürii otsust ei tohi võistluse tulemusi ega sõnu avalikustada. Parimad sõnad tehakse avalikuks detsembri alguses toimuvail üritusel.

ERSO juhi vallandamine ähvardab orkestrilt dirigendi viia

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester on finantskriisis, mille eest kultuuriminister Laine Jänese sõnul lasub vastutus ERSO juhil.

ERSO juht Andres Siitan saatis ostoobris avaliku kirja kultuuriminister Laine Jänesele, milles süüdistas teda "äpardunud" reformiga ER-

SO-le väga keerulise majandusliku olukorra tekitamises.

Jänese lükkas kõik Siitani süüdistused tagasi ja ütles, et Siitan ei soovinudki teiste asutustega koostööd teha, vaid lappida lisarahaga ERSO eelarve puudujääke.

Tüli päädis sellega, et kultuuriminister vallandas Siitani.

Et protestida kultuuriministri otsuse vastu teatas ERSO peadirigent Neeme Järvi 18. novembril oma tagasiastumisest ERSO kunstilise juhi kohalt. Vastavasisulise pöördumise saatis ta riigikogu kultuurikomisjoni esimehele Peeter Kreitzbergile.

Järvi kirjutas, et teda valdab nõrdimuse tunne ning seetõttu ei ole või-

malik jätkata. "Ma ei taha, aga pean lahkuma ERSO peadirigendi kohalt. See on olnud minu elu unistus, kuid see on suudetud ära rikkuda ning viidud Laine Jänese poolt võiduka lõpuni," olid Järvi sõnad.

Praegu on ERSO kollektiiv palgata puhkusel.

ER

Eesti muusika õhtu "Peegel peeglis"

Karlsruhe Saksa-Eesti Selts korraldas koostöös muusikaülikooli ja Euroopa Liiduga 5. novembril Karlsruhe Muusikaülikooli Velte saalis eesti kaasagset muusikat tutvustava õhtu pealkirjaga "Spiegel im Spiegel".

Esitusele tulid teosed heliloojatelt, kel kõigil oli sel aastal ümmargune sünnipäev: Arvo Pärt 75, Lepo Sumera 60 ning Urmas Sisask 50. Helilooja Sisask oli õhtul ka kohal, osales kontsertosas ja vastas pärast kontserti lossi keldrisaalis toimunud vastuvõtul kuulajate küsimustele.

Arvo Pärt on rahvusvaheliselt tunnustatuim eesti helilooja. Pärdi muusikat iseloomustab tugev konstruktsiooniloojate ja sakraalne atmosfäär. Juba 1960. aastate julgeima uuendajana tõi ta oma varasema loominguga eesti muusikasse kõik tähtsamad modernistlikud kompositsioonitehnikad. 1980. aastatel sai Pärt kogu maailmas tuntuks oma meditatiivse tintinnabuli-stiiliga (tintinnabuli – lad k kellekesed), kus põimuvad astmeliselt liikuv meloodiahääli ja kolmkõlaline tintinnabulihääli.

Kontserdi avalugu oli pala "Peegel peeglis", tintinnabulistiili tüüpiline näide, kus kolmkõlade eest vastutasid viiul ja klaver – ülesanne, millega Kalle Randalu (klaver) ja Valentina Busso (viiul) suurepäraselt hakkama said.

Mängutehnoloogilist väga nõudlik on Sonatiin nr 2 op 1, mille põhiosa oma massiivsete akordidega ja jõuliste rõhuasetustega meenutab Prokofjevi helistiili. Pianist Toomas Vana sai aga oma hoogsa mängustiiliga selle ülesandega suurepäraselt hakkama.

Kontserdi teises pooles tuli Helenos Quarteti esituses kuuldavale "Summa" – neljahäälne kreedo keelpillikvartetile ning Kalle Randalu esituses klaveripala "Variatsioonid Arnuška tervenemise puhul".

Helilooja Lepo Sumera oleks sellel aastal saanud 60aastaseks. Kahjuks kustus tema eluküünal liialt vara, kümme aastat tagasi. Karlsruhe tunatakse Sumerat väga hästi 1992. aastal toimunud Euroopa Kultuuripäevade ajast, mille üks initsiaator ta oli. Su-

Helilooja Urmas Sisask (vasakul) koos 18 esinejaga publiku tunnustust vastu võtmas.

Foto: Meeli Bagger

mera oli EV kultuuriminister aastatel 1988–1992, Eesti Muusikaakadeemia professor, aastaid Eesti Heliloojate Liidu esimees jpm, aga eelkõige ikkagi väga viljakas helilooja. Tema mitmekülgse ja rikkalikku loominguga kuuluvad muu hulgas kuus suurt sümfooniati, millest sümfoonia nr 4 on pühendatud Karlsruhe linnale.

Sumera oli uuendustele aldis helilooja. Elektroonilised vahendid tulid tema loomingusse 1980. aastatel (filmimuusikas juba varemgi) ning aja jooksul muutusid need talle aina olulisemaks.

Laval ülirikkalik koosseis

Sumera on kirjutanud teoseid väga mitmesugustele koosseisudele. Kontserdil Velte saalis tulid ettekandele "Für den Freund" – flöödil Mihkel Peäske ja kitarril Boris Bagger, "In Es" kahele klaverile (Piret ja Kalle Randalu), "Quasi improvisata" kitar-

rile (Boris Bagger) ja klaverile (Kalle Randalu). Kontserdi lõpetas aga Sumera teos "Mäng kümnele" – "Canone terrible, alla diavola". Nagu pealkirigi juba viitab, on teos kirjutatud kümnele instrumendile: flööt, oboe, klarnet, fagott, metsasarv, klaver, viiul, vioola, tšello ja kontrabass.

Teos on üles ehitatud kolme kiire, vahelduvate rütmidega "kohutava, saatanliku" kaanoni ja kahe aeglase löigu vaheldumisele, tegemist on justkui sportliku võistlusega kahe pilligrupi vahel, mis nõuab mängijailt tehniliselt suurt vastupidavust. "Mäng kümnele" ei ole tegemist üksnes esinejate huumoririkka, ebatavalise käitumisega laval, vaid huumor väljendub ka humoorikate tämbrite ja rütmide ning tempode, dünaamika, harmoonia ja faktuuri kontrastide mänguna. Teose väline teatraalsus mõjus kuulajatele kahtlemata ootamatu koomilise vaatamänguna ning sai kauakestva aplausi osaliseks.

Tutvustatavatest heliloojatest on Urmas Sisask noorim, tähistades 9. septembril oma 50. sünnipäeva. Sisask on kirjutanud väga erimeelset muusikat erinevates žanrites. Tema loominguline väljund ulatub vaimulikust muusikast rahvapäraste laulude ja isegi räpini ning sisaldab kooriteoseid, klaverimuusikat, kammermuusikat ja orkestriteoseid. Rahvusvaheliselt tuntakse Sisaskit kõige enam tema koorimuusika kaudu.

Mõjutused astronoomiast

Sisaski stiil tundub esmapilgul eklektiline: ikka ja jälle on kuulda meloodiaid, harmoonikäike, kõlavärve, mis kuskilt juba tuttavad on. Selle pealispinna taga peitub aga süsteem, mis põhineb kas euroopa vaimuliku muusika traditsioonil alates gregooriuse laulust ja rangest kontrapunktist ning lõpetades luterliku koraaliharmoniaga või taevakehade liikumise matemaatilise seostamisega kindlate

helikõrgustega. Sisaski huvi astronoomia vastu on sama vana kui tema tegevus heliloojana – esimesed tähistava-teemalised teosed klaverile sündisid juba helilooja lapsepõlves tähistavast uurides ja klaveril improviseerides. Alates sellest ajast on astronoomia olnud Sisaski muusika põhiline allikas.

Kontserdil tulid ettekandele ääretut virtuosust nõudvad palad: "Vähk" tsüklist "Uus sodiaak" flöödile ja kitarrile ning neli osa "Spiraaletest sümfooniast" op 68 kahele klaverile. Peale tähteanduse on Sisaski loomingut mõjutanud ka huvi šamaanistlike kultuuride ja eesti runolaulu vastu. Šamaanitrummi või klaverit mängides astub helilooja sageli ise oma teoste ettekannetel üles. Karlsruhe publikul oli võimalik kuulata heliloojat klaveril, kus ta esitas kaks klaveripala tsüklist "Linnutee", mis pälvis publiku marulise aplausi.

Meeli Bagger

Kultuuriparlamendi 9. sessioon Ateenas

16.–19. septembrini toimus Ateenas Euroopa Kultuuriparlamendi (ECP) 9. sessioon. Seekordne teema oli "Europe and it's Greek Legacy" ehk Euroopa ja tema Kreeka pärand.

ECP ühendab kultuuritegelasi ja teadlasi, kes tunnevad huvi ja muret Euroopa kultuuri oleviku ja tuleviku vastu. 25 aastat tagasi pandi sealsamas Ateenas alus Euroopa kultuuripealinnade traditsioonile. Seetõttu oli üks oluline teema Euroopa Kultuuripealinnade minevik, olevik ja tulevik.

Eestist oli kohal Euroopa kultuuripealinn Tallinn 2011 programmidirektor Jaanus Rohumaa.

Kolme päeva jooksul peeti ettekandeid ja debatte erinevatel teemadel, mille läbivaks punaseks niidiks oli ikka Euroopa ja tema Kreeka pärand. Lisaks toimus neli töötuba, millest üks oli Youth-ECP loomine. Kohal oli ligi 15 noort üle Euroopa: üks grupp oli tulnud suvel toimunud ECP korraldatud seminarilt "Soul for Europe", lisaks MitOsti esindajad. Samuti oli noorteparlamendi loomise juures kreeka noori ja moraalselt tugev andmas ka vanemad ECP liikmed.

Susan Lahealu

Badeni koorimuusikapäevad Karlsruhes

Badeni Kooriühing korraldas 25.–26. septembrini Karlsruhes esimesed Badeni koorimuusikapäevad. Ürituste raames oli dirigentidel, koorilauljatel ja kooride funktsionäridel võimalus osaleda 13 workshop'is ning kuulata ettekandeid oma ala renomeeritud spetsialistidelt.

Kooripäevade teema oli Eesti koorimuusika, mida praktiliselt ning teoreetiliselt tutvustasid kaks koori Eestist – Tallinna Kammerkoor ja Tallinna Poistekoor.

Tallinna Kammerkoor loodi Uno Naissoo algatusel eksperimentaalkoorina 1962. aastal eesti heliloojate uudisloomingu esitamiseks ja tutvustamiseks. Koor oli esimene kammerkoor endises NSV Liidus. Lauljateks olid tol ajal peamiselt professionaalsed muusikud – heliloojad, koorijuhid, muusikaõpetajad ja -üliõpilased.

Praegune kammerkoor koosneb eranditult amatööridest. Koori liikmete arv on aastate jooksul olnud 30 laulja piires. Tallinna Kammerkoori audirigent on professor Kuno Areng, kes on koori juhatanud selle asutamisest kuni 1992. aastani ja kes ka koori reisil Karlsruhe saatis. Alates 1994. aastast on peadirigent Aivar

Leštšinski. Sel hooajal on Tallinna Kammerkoori dirigentid Darja Selivanova ja Kaspar Mänd. Kõik kolm eelpoolnimetatut dirigeerisid ka etteasteid Karlsruhes.

Tallinna Kammerkoori repertuaari kuulub palju erinevat muusikat. Lauldakse nii ilmalikku kui ka vaimulikku muusikat: kaasagset ja klassikalist, eestlaste heliloomingut ja välisautorite teoseid, ei puudu ka rahvalaulud ja meelelahutuslikud lood. Väga sageli on just Tallinna Kammerkoori esituses kõlanud eesti heliloojate kooriteoste esmaettekanded ning kooril on olnud edu mitmetel Eesti ja rahvusvahelistel konkurssidel.

Tallinna Poistekooriga asutas 1988. aastal koori kunstiline juht ja peadirigent Lydia Rahula. Kooril on oma stuudio, kus õpib ligi 130 poissi. Kontsertkooriga kõrval tegutseb kaks ettevalmistuskoori Primo (6–7aastased poisid) ja Secundo (8–9aastased poisid).

Kontsertkoor on klassikaline segakoor, kus laulavad 10–15aastased poisid ja 16–35 aasta vanused noormehed. Kontsertkoosseisus laulab vastavalt kavale 35–60 lauljat. Enamik poisse õpib ja mängib ka mõnd pilli. Ei eksi see, kes igapäevakõnes

nimetab koori Rahulate poistekoorigi. Ema ja poeg pühendavad suure osa oma tähelepanust muusikale ja koorilaulu õppivatele poistele. Harva on emal võimalus teha tööd käsikäes oma pojaga. Lydia Rahula puhul on see igapäevane, sest koormeisteri ja dirigentitööd teeb tema poeg Tomi Rahula.

Et koor pole poistele pelgalt aja-veetmise koht, sellest annab tunnistust koori rikkalik noodimapp. Repertuaar on laiahaardeline: gregooriuse koraalist vokaal-polüfooniast, eesti heliloomingust neegrismuusikast.

Badeni Kooriühingu president Josef Offele jäi esimese taolise üritusega väga rahule. Oma lõppsõnas ütles ta muu hulgas: "Kes kohal ei olnud ja kaasa ei teinud, jäi kindlasti paljust ilma."

Tallinna Kammerkoori dirigent Aivar Leštšinski ütles pärast kooripäevi, et Tallinna kooride ühine kontsertreis Saksamaale, Karlsruhe läks 100%-liselt korda. Tema sõnul andsid sellest märku nii antud kontserditel pälvitud palav aplaus ja kiiduhüüded kui ka lauljate ja dirigentide laval saadud emotsioon. "Oli tunda, et kohaliku publiku jaoks oli Eesti

koorimuusika midagi uut ja tõeliselt huvitavat, ning publiku entusiasm kandus automaatselt ka lauljatele üle. Tulemuseks oli tõeliselt soe ja vahetu õhkkond ning parima võimaliku kvaliteediga kontsert," kinnitas Leštšinski.

Kontsertreisi käigus andis Tallinna Kammerkoor veel 24. septembril kirikukontserdi Karlsruhes, Durlachi St. Peteri ja Pauli kirikus ning koorimuusikapäevade lõppakordina toimus nõudliku koorijuhtidest ja -lauljatest publiku ees ühiskontsert koos Tallinna Poistekooriga. Mõlema kontserdi kava koosnes loomulikult eesti heliloojate (C. Kreek, M. Saar, A. Pärt, T. Vettik, A. Marguste, V. Tormis jt) loomingust.

Lisaks kontsertidele astusid Badeni koorimuusikapäevade raames seminariettekannetega üles mõlema koori dirigendid. Lydia Rahula tutvustas Eesti koorimuusikat ning Aivar Leštšinski tutvustas Eesti laulupidude traditsiooni ning Eesti koorimuusikat. Workshop'is oli huvitatutel võimalik selgeks õppida paar lihtsamat Eesti koorilaulu ning oma kooride repertuaari tarvis leida huvitavat Eesti koorimuusika varasalvest.

Meeli Bagger

Mardihõnguline ja mitmekesine nädalavahetus Annabergi lossis

Sportlik ja vaheldusrikas nädalavahetus möödus kiiresti ning selle aasta viimane ülesaksamaaline üritus on selja taga. Üle pool-esaja osavõtja igast vanusest ja soost lahkusid Annabergist ühe naerva ja ühe nutva silmaga.

Sel aastal oli programm eriti tihe. Koroon- ja jakkolovõistluste kõrval õppisid lapsed ja noored Mari Tompi professionaalsel juhendamisel eesti rahvatantse ning kõik sattusid niivõrd hoogu, et isegi emad-isad-kohalviibijad jalga kaasa keerutasid.

Koroonamängust võtsid osa 19 mängijat. Rändkarika võis järjekordselt koju viia Mati Kungas, teisele kohale tuli Marek Telpt ja kolmanda koha saavutas Paula Beitner.

Jakkoloturniiris osales 19 täiskasvanut ja 15 last. Võitjateks olid täiskasvanute hulgas: 1. koht – Paula Beitner, 2. koht – Ilmar Kisis, 3. koht – Andres Vainumäe.

Laste kategoorias võitis karika kolmandat korda järjest Malte Vainumäe ja jääb seega alaliseks karikaomanikuks, teise koha saavutas Magnus Balzer ja kolmas koht läks Tiit Tomp juniorile.

Päevasele sportlikule tegevusele järgnes pidulik õhtune ristimis- ja leerijumalateenistus koos armulauaga, kus teenisid praost Micheal Schümers ja õpetaja Kristel Neitsov. Leeritad said Elina Laanes ja Andres Tupits Frankfurdist.

“Tööpäev” lõppes väga maitsva ühise mardihõnguga. Vahepeal olid kohalviibijad jõudnud end maskeerida ning raske oli öelda, kellel kõige ilusam või huvitavam kostüüm

Õpetaja Kristel Neitsov ja praost Michael Schümers ning leeritad Elina Laanes ja Andres Tupits.

Fotod: Karin Rumming

on. Ning jällegi algas väsimatu tants, alul traditsionaalsed mardihõngu hüüded-laulud-tantsud, millele järgnesid Mari õpetusel paljud teised põnevad seltskonnatantsud. Heas tujus istuti hommikuni koos.

Täname kõiki kohalolijaid, kuid eriline tänu kuulub agaratele läbi-viijatele-korraldajatele. Aitäh Mari Tompile tantsude õpetamise eest, aitäh Laine Vainumäele, kes viis läbi

jakkolomängu, aitäh Lembit Vainumäele koroonaturniiri korraldamise eest!

Kahjuks jäi traditsiooniline ühis-pilt õigeaegselt tegemata, sest laupäeval valas vihma ja nii see ununeski. Kuid väikestel organisatoritel puudustel on see hea omadus, et lasevad end – loodetavasti – järgmisel korral parandada!

Üritusel osalejad pühapäeva lõunal, kümmekond inimest oli juba koduteel.

ER Noorem generatsioon mardihõngulisi.

Eesti koolide õpetajate mõttetalgud Münchenis

13.–14. novembrini toimusid Münchenis Hollandis ja Saksamaal tegutsevate eesti koolide õpetajate mõttetalgud teemal “Eesti keele ja kultuuri õpetamine Hollandis ja Saksamaal elavatele eesti juurtega lastele”.

Kokkusaamise eesmärk oli eesti koolide/laupäevakoolide tegevuse parem korraldamine, kogemuste vahetamine ja koostöövõimaluste leidmine ning enesetäiendamine. Mõttetalgud osalejatele esines koolitusfirma LogoServ Koolitused OÜ koolitaja ja projektijuht Ervin Laanvee Eestist.

Münchenisse saabunud õpetajaid võttis vastu üllatavalt soe ja päikesepaisteline ilm. Laupäeva hommikul koguneti Müncheni Eesti Kooli, et omavahel tuttavaks saada ja tunde külastada. Hollandi, Berliini ja Hamburgi koolide õpetajad said osa Müncheni koolirahva mardipäevast ning Laanvee vestlusest lastevanematega. Koos söödi lõunat ja vahetati mõtteid Eesti kooli arengut ning keeleõpet puudutavatel teemadel. Pärast õpetajate tutvumisringi jätkusid mõttetalgud koolide tegevuse ja õppetöö esitlustega. Põhjalikke tutvustusi jälgides said osalejad hea ülevaate teiste eesti koolide tegevusest ja arengust. Isiklike kontaktide loomine ning elav mõttevahetus jätkus ka ühist õhtusööki nautides.

Mõttetalgute teine päev algas Laanvee õpitoaga. Koolitaja positiivne ja hoogne häälestus pani õpetajad salme lugema, hüppama ja näitlema – isetegemise ja katsetamise käigus tajus iga osaleja rütmi, liikumise ning kõigi meelte kasutamise olulist rol-

Õpetajad neljast Hollandis ja Saksamaal tegutsevast eesti koolist.

Foto: Ave Vals

li keeleõppimise protsessis. Paljude õpetajate arvates on selliseid koolitusi hädasti vaja, et uusi ideid koguda ning nende abil keelt huvitavalt ja pärimuskultuuriga seotult õpetada.

Pühapäeval diskuteeriti veel ka elavalt eesti koolide tegevuse eesmärkide, koostöövõimaluste ja projektide kirjutamise ning toetuste taotlemise teemadel. Puudutati kodu- ja väliseestlaste kohta ilmunud kajas-

tusi eestikeelses meedias ja otsustati edaspidi panna rohkem rõhku Euroopas tegutsevate eesti koolide tegevuse tutvustamisele ning ühiste ettevõtmiste korraldamisele.

Mõttetalgud lõpetas Müncheni Eesti Kooli õpetaja Piret Paal oma ettekandega, milles ta tutvustas välismaal elavate eestlaste mälestuste kogumise ja talletamisega seotud arhiiviprojekti.

Nelja kooli õpetajate kokkusaamine Münchenis andis osalejatele palju jõudu ja energiat. Koostöö arendamine on eriti oluline nn laupäevakoolide õpetajatele, kes õpetavad eesti juurtega lapsi suures osas entusiasmist ja heast tahtest. Müncheni Eesti Kooli õpetajad pakkusid välja idee korraldada 2011. aasta suvel ümarlaud, kuhu kutsuda ka Eesti Instituudi ja haridusministeeriumi esindajad, et aruta-

da üheskoos eesti koolide tegevusega seotud probleeme ja tulevikuplaane. Ümarlause korraldamise ettepanek sai üldise toetuse osaliseks ja sellega oli õpetajate kokkusaamine täitnud oma eesmärgi: pärast kolleegide tööga tutvumist ning tulevikuplaanide kooskõlastamist võidi rahulolu tundes asuda koduteele.

Järgmised mõttetalgud toimuvad Hollandis. **Piret Suidt**

Haridus- ja teadusministeeriumi nõunik Aho Rebas (esiplaanil) repressioonide ohvriks langenud eestlastele pühendatud mälestusmärgi juures kõnelemas.

Stalini ohvrite mälestamine Levašovo memoriaalkalmistul

1989. aastal avati üldsusele Leningradi (praeguse Peterburi) linnapea Sobtjaki algatusel Levašovo memoriaalkalmistu, mis asub parkümberd kilomeetrit Peterburist Viipuri suunas, Nõukogude ajal oli massihaud salajane.

Nõukogude Liidu diktaatori Josif Vissarionovitš Stalini korraldatud massirepressioonide käigus hukati ja maeti aastatel 1937–1938 Levašovo küla lähedal metsatukas suure planu taga NKVD poolt kokku 46 711 inimest, nende hulgas ligi 1000 süütut eestlast. Repressioonide ohvriks langenud eestlastele pühendatud mälestusmärk avati 30. oktoobril 1999. aastal.

Venemaal on sarnaseid kohti palju, aga Levašovo on erand selle poolest, et see on avatud ja et seal korraldatakse iga aasta oktoobri viimasel laupäeval ametlikke mälestustseremooniad.

Viimased 11 aastat on ka eestlased Peterburist ja Eestist korraldanud ühise mälestusürituse Levašovos. Bussi-

reise Eestist korraldab ja toetab Rahvuskaaslaste programmi nõukogu.

Laupäeval, 30. oktoobril kogunes eestlaste mälestuskivi ümber Levašovos sadakond hukatute sugulast ja nende sõpra.

Tseremooniat alustati Eesti hünni laulmisega. Päevakohase palvuse pidas Eesti Kaitseväge peakaplan emeeritus Tõnis Nõmmik, laulis Peterburi eesti laulukoor.

Sõnavõttudega esinesid Tallinna linnapea Edgar Savisaar, koorijuht Viktoria Jagomägi, ühe hukatu poeg Richard Otsstavel, Venemaa eestlaste nimel Külli Sulg, ajaloo professor Aadu Must, Eesti Vabariigi peakonsul Peterburis Tiina Maiberg, Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeeriumi nõunik Aho Rebas ja välisministeeriumi nõunik Jüri Trei. Teadustajaks ja korraldajaks oli giid Boris Gorbunov.

Sõnavõttud olid võrdlemisi sarnased. Aho Rebas ütles, et põhjus, miks igal aastal Levašovosse tullakse ja miks Eesti Vabariik selle ürituse

läbiviimist toetab, on kohutav. "Siin Levašovos tapetud ja maetud süütute inimeste arv on mõistmatult suur. Paljud olid meie rahvuskaaslased ja sugulased," rääkis Rebas.

"Stalini veretõid teostas tema julgeolekuorgan NKVD, hiljem KGB, mis praegu kannab nime FSB. On tõsiselt murettekita, et endised KGB julgeolekutöötajad juhvivad praegu tervet Venemaad," lisas ta.

"Olgu Levašovo sünge minevik maailmale hoiatuseks selle eest, kui madalale võib diktatuuris langeda süütute inimväärtus ja rõhujate inimväärikus. On tähtis tulla siia ja siin toimepandud kuritegudest maailma informeerida," ütles Rebas.

Hukatute omaksed Eestist külastasid nädalalõpu jooksul ka varsti taastatud Peterburi eestlaste ajaloolist keskust Jaani kirikut, Eesti Vabariigi peakonsulaati, Lydia Koidula elukohata Kroonlinnas ja Kasaani kirikut.

Aho Rebas

ÜEKNi esindaja Eestis

ÜEKN kuulutas välja stipendiumisaajad

Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu (ÜEKN) juhatus on interneti kaudu informeerinud 40 õpilast, kellele ÜEKNi komisjon määras käesolevaks õppeaastaks stipendiumi. Nagu eelmisel aastal, on stipendiumi suurus 1500 dollarit.

Kokku vaadati läbi ja hinnati 203 taotlust. Mõõdunud aastal saabus 123 taotlust, neist rahuldasti 32.

Sel aastal paistis silma stipendiumitaotlejate väga kõrge akadeemiline tase. Kaheksa 40 stipendiumisaajast olid lõpetanud keskkooli kuldmedaliga. Kõrgemate akadeemiliste kraadide kandidaatidest olid seitse lõpetanud eelneva kraadi töö *cum laude*'ga.

Omapärane on õpilaste kõrgkoolide valik. Kuigi väljaspoole Eestit siirduvad kümme õpilast, on Tartu Ülikool eelistatum. Üheksa siirduvad arstiteaduskonda ja meditsiinalale, neli on huvitatud neuro- ja geeniteadusest.

ÜEKNi juhatus õnnitleb stipendiaate ja soovib edu õpingutel.

Ylo Anson

ÜEKNi asepresident

Ameerika eestlased valisid esindajaid

Suvekuudel Ühendriikide eestlaskonna valitud Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides (ERKÜ) XX Esinduskogu koosneb 35 esindajast.

Oma esimesel koosolekul Washingtonis valis Esinduskogu ERKÜ esimeheks taas ühel meelel Marju Rink-Abeli. Juhatusse valiti Ülle Ederma, Arne Kalm, Gilda Karu, Siret Kork, Eliko Pedastsaar, Erik Puskar, Siiri Sutt, Eric Suuberg, Ilmar Vanderer, Viuu Vanderer ja Airi Vaga. Asemikkudeks Arved Plaks, Krista Altok Tassa, Monika Orumaa Craig.

ERKÜ kuulub mitmesse organisatsiooni, millele valiti või määrati esindajaid: Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu juhatusse valiti Marju Rink-Abel ja Ülle Ederma, asemik Aleksandr Lamvol, lisaks kolm esindajat – Juhan Simonson, Jüri Linask ja Maia Linask, asemikud Kersti Linask ja Kärt Ulman. Ühendatud Balti

Ameerika Komitee juhatusse kinnitati Lya Karm ja Jaak Pedak, asemik Siret Kork. Eesti Arhiivis esindavad ERKÜd Juhan Simonson ja Marju Rink-Abel, asemik Krista Altok Tassa. Kesk- ja Ida-Euroopa Koalitsioonis on juhatuses Marju Rink-Abel, asemik Eliko Pedastsaar. Balti Instituudis on juhatuses Ilmar Vanderer, Marju Rink-Abel, Mare Saar, asemik Eliko Pedastsaar.

Arutati ka keelekõnnumust ja toimingut muutmist ingliskeelseks, kuid leiti, et praegu on veel küllalt eesti keelest arusaavaid ja eesti keeles end väljendavaid väliseestlasi, keda ERKÜ esindab.

USA eestlaskonna valitud ERKÜ Esinduskogu ehk USA eestlaste parlament, nagu oleme mõnikord seda kogu nimetanud, oli uues koosseisus tegevustaheline, tähelepanelik, arvamus avalikult ja julgelt avaldav ning eriti head nelja-aastast tegevust töötav.

Airi Vaga

“Anna andeks, anna andeks, et armastan sind”

Hamburgi Rahvuskoondise koosviibimisel St. Jakobi koguduse saalis 31. oktoobril kõneles Kaja Telschow väga huvitavalt eesti luuletaja Anna Haava elust.

Anna Haava 1876. aastal.

Meie

Meie ei taha olla, ei ole vaikiv, ununev lehekülj aegade raamatus: meie otsaette on kirjutatud elusõna!

Meie silmades säravad sädemed, meie põues lainetab julgus ja jõud, hoovab elu!

Meie ulatame käed pilvede poole! Meie sammume suure sihi poole: meie tahame elada ja kirjutada aegade raamatusse...

Haava sündis 15. oktoobril 1864. aastal Haavakivi veskitoas Kodavere kihelkonnas talupidaja perekonnas. Haridustee algas tal Pataste mõisa Saare-Vanamõisa saksakeelses erakoolis. Seejärel õppis ta Tartus Hoffmanni erakoolis ning aastatel 1880–1884 Tartu Kõrgemas Tütarlastekoolis.

Pärast kooli lõpetamist töötas ta pedagoogi ja halastajaõnena ning alates 1906. aastast oli ta vabakutseline tõlkija ja kirjanik. Haava suri 13. märtsil 1957. aastal Tartus, ta on maetud Tartu Raadi kalmistule.

Haava esimene luuletus ilmus aastal 1886. Haava luuletused on koondatud üheksasse luulekogusse, millest tähtsamateks peetakse kogumikke “Põhjamaa lapsed” (1913), “Siiski on elu ilus” (1930) ja “Laulan vana eesti laulu” (1935).

Kaja kandis ette mõningaid Haava luuletusi. Äratundmisrõõmu pakus luuletus “Anna andeks, et armastan sind” – kui palju oleme selle luuletuse sõnadele tehtud laulu järgi tantsinud...

“Anna andeks, et armastan sind ja sinule ainult veel tuksub mu rind. Kui tahad mind põlata, põlga siis mind, ma lähen ja laulan, et armastan sind.”

See on esimene salm, mille Haava kirjutas oma suurele armastusele Jaan Lellepile (sündinud 17.01.1864). Ta tutvus Lellepiga Hermannil laulukooris, olles tema õpilane. Lellep lõpetas 1891. aastal Tartu ülikooli ja oli pärast seda Peterburis Jakob Hurda juures abiõpetajaks. Lellep haigestus, oli ravil Šveitsis, suri 1898. aastal. 1899. aastal kirjutab Haava luuletuse “Sa oled suurem kui mu saatus”.

Pärast Lellepi surma lootis Haava kodu luua Lellepi sõbra Heinrich Koppeliga, kuid viimane, olles just kaotanud oma abikaasa, oli nõus Haavale pakkuma ainult sõprust, ei midagi enam. Haava oli sellest väga pettunud, ta jäigi oma surmani üksinda.

Pärast loengut laulsime Larissa Nitzkeri klaverimängu saatel viisistatud laule Anna Haava sõnadele “Ei saa mitte vaiki olla”, “Õõbiku surm”, “Minu vanaema” jt. Väga paljud tema luuletused on rahvalike lauludena populaarsed tänaseni ja kuuluvad laulupidude püsirepertuaari.

Haava luule kohta on öeldud, et ta oli üks esimesi luuletajaid, kes väljendas armastust niivõrd otsekoheselt. Ta tõi eesti luulesse omanäolise romantilise armastuslühirika, mida iseloomustas tundeentsus ja musikaalsus, rahvalaululika diskreetsus vahetus.

Suur tänu Kaja Telschowile põneva ettekande eest, järgmisel aastal kuuleme kindlasti veel Eesti luuletajatest ja heliloojatest.

Vilma Brinkmann

AJALUGU KORDUB...

Kummisel kombel võime tõe deda, et ajaloos tuleb sageli ette sündmused ja juhtumiste kordumist. Seda esineb nii riigimeeste elulugudes kui ka nende tegudes.

● Napoleon kuulutas ennast prantslaste ja Prantsusmaa keisriks 1804. aastal; Hitler sai riigikantsleriks, st Saksamaa riigipeaks 1933. aastal. Aastate vahe on 129 aastat.

● Napoleon tungis Venemaale kallale 1812. aastal, Hitler alustas sõda Venemaa vastu 1941. aastal. Aastate vahe on 129 aastat. Neile mõlemile sai saatuslikuks Venemaa – mõlemad kaotasid nii sõja kui ka võimu ja trooni.

● USA president Lincolnil (1809–1865) oli Kennedy-nimeline sekretär, kes hoiatas presidenti 15. aprillil 1865. aastal minemast teatrisse. President ei hoolinud oma sekretäri hoiatusest ning ta mõrvati samal õhtul teatris.

● Usa president Kennedyl (1917–1963) oli Lincoln-nimeline sekretär, ka tema hoiatas presidenti, palu-

des Kennedyt loobuda Dallase reisist. President ei hoolinud sekretäri hoiatusest ning ta mõrvati Dallases 21. novembril 1963. aastal.

● 1939. aastal sõlmisid Saksamaa välisminister Ribbentrop ning NSV Liidu välisminister Molotov salajase lepingu, mille järgi pidid Soome ja Baltimaad, ka Poola jt Ida-Euroopa riigid, loovutama Venemaa võimu alla. Peaaegu seitse aastakümnet hiljem kirjutasid alla kokkuleppele Saksamaa kantsler Schröder ning Venemaa riigipea Putin, mis ohustab kogu Läänemere ümbruses asuvate riikide olemasolu venelaste veevaluse gaasijuhnte tõttu. On ju teada, et Läänemeri on suhteliselt madal meri – ainult 80 meetrit sügav. Taas kordub ajalugu.

● Rootsi kuningas Carl XVI Gustav krooniti Rootsimaa kuningaks 15. septembril 1973. aastal. Tema tütar kroonprintsess Victoria abielus oma pikaajalise sõbra Danieliga, kes on sündinud 15. septembril 1973. aastal, kuninga kroonimise päeval.

Vally Heikonen

Juubilarid!

*Elumere tuules-tormis
püsi ikka heas vormis,
naerata, kui elu valus,
tuju hea on õnne alus!
Ole ikka virk ja kraps,
palju õnne, häällilaps!*

November
Heljo Hauck

Detsember
Asta Olthoff
Irmgard Rehe
Edda Schneider
Aadi Kaert
Willy Michel
Tiit Tuk

Õnnitlevad Eesti Ühiskond Saksamaal
Liitvabariigis ja Eesti Rada

Jõulud nii ja teisiti

Jõulud tulevad teatavasti igal aastal jälle ja niisamuti mõte, et mis võiks sellel aastal teisiti olla. Mõnikord on uue inspiratsiooni leidmine kergem, mõnikord raskem, aga mõnikord pakub elu ise juhtumeid, mis jõulud unustamatuks teevad.

Juba klassikaks on saanud lugu, kuidas ühes koguduses jõulude eel uued väikesed mikrofonid kasutusele võeti, mis siis krae külge kinnitati. Need pisikesed vidinad tuli enne kõnelemist ise sisse ja pärast jälle välja lülitada. Selles koguduses läks sellel jõulueelsel teenistusel kõik kenasti, õpetaja tuli altaris, lülitas mikrofone kenasti sisse ja pidas teenistuse ära. Kõik oligi kena kuni selle hetkeni, mil koguduse õpetaja vahetult pärast teenistust, kui kirik veel rahvast täis oli, tualetti läks. Sest ärevuses oli ta unustanud oma mikrofone jälle välja lülitada...

Muide, praeguseks on Eestis niisugused mikrofonid jälle kasutuselt kõrvaldatud.

Agalugusid ei pea mitte kuskilt kaugelt otsima – praost Michael Schühmersil tuli silmitsi seista järgmistega raskustega.

Ühel teenistusel, kus ta kohaliku koguduse õpetajat asendas, pidi jagatama ka armulauda. Kui Michael oli altaris läinud ja teenistus juba peale alanud, avastas ta, et kuigi armulaud oli ettevalmistatud, oli karikas tühi – veini seal ei olnud. Armulaua ajal läks õpetaja kooriruumi, kus pudel kenasti laua peal seisis, oli aga avamata. Pudeli kõrval laual lebas küll ka korgits, kuid millisel momendil pudel avada? Ainuke sobiv moment teha vali "plumps" oli siis, kui kogudus kõige kõvemini liturgiat laulis...

Teine ärev lugu, mis vaata et kogu jõulustundmuse ümber kirjutas, juhtus laste jõuluetenduse ajal. Nimelt mängis näidendis võõrastemaja peremeest üks väike poiss, kelle jaoks lavakujundus ja kostüümid loo nii ehtsaks tegid, et ta end tõesti Jeesuse-aegsesse olustikku kujutas. Ja kui siis väsinud rändajad Maarja ja Joosep ulualust tulid paluma, ei olnud poisil, erinevalt evangeeliumist tuttavale loole, südant neile ära öelda ning kutsus nad lahkesti sisse sooja... Järgmises etenduses tuli poisil kohustuslikus korras inglise rolli täita.

Minu ühel kursusevennal juhtus aga jõulude ajal järgmine lugu.

Tegemist oli ühe jõuluaegse õhtuse teenistusega ühes maakoguduses, mitte tema enda omas, vaid ühes asendatavas, kuhu ei tulnud väga palju rahvast.

Kiriku ukseid olid seal pärani lahiti, sest nii oli jõuluajal kombeks – et igatüks saaks tulla. Noor kirikuõpetaja tegi armulauaga jumalateenistuse ja kutsus rahvast lauale. Kas ei olnud inimesed (Lõuna-Eesti rahvas on natuke skeptiline ka vast...) uue kirikuõpetajaga harjunud või ei olnud seal kombeks tihti armulaua käia, igatahes oli pärast armulauakutset tükk tühja vaikust kirikus olnud. Ning siis – enne veel, kui põhiliselt vanematest inimestest jumalateenistuse külastajad kiriku vahikäiku jõudsid astuda, jalutas üks suur segavereline koer uhkelt saba liputades altari juurde. Tulge kõik, on ju öeldud! Koera siiski armulauale ei võetud, aga selle eest tulid kõik kirikusviibijad.

Minu enda kõige eredam mälestus oli päris esimestest jõuludest kiriku kaastöölisenä – muusikuna. Tavaliselt käib ju inimele ühel jõuluteenistusel, nii ka mina, ning seetõttu ei olnud mul aimugi, mida tähendab jõuluaegne kirikutöö. Kui ma siis aga organisti ja koorijuhina ühel ilusal päeval tööle hakkasin, siis nägi minu 24. detsember – ja nii – kell 14 lastekoori saatmine klaveril Pärnus, sealt koos praostiga autoga Sinti (umbes 15 km), kus pidin teenistusel liturgiat ja laule mängima. Selle järel uuesti Pärnu, kus toimus proov segakooriga (mida ma küll ei juhatanud, vaid kus ma laulsin), et sellega siis kella 18 teenistusel laulda.

Vahepeal oli Pärnus olnud veel üks teenistus, kuid see mind midugi ei puudutanud.

Siis kell 18 laulmine kooriga ning siis alles koju – bussiga, nagu see siis ikka tavaliselt kombeks oli. Selleks et bussile jõuda, pidin viimase koguduselaulu ajal ära minema. Kui ma juba natuke murelikult kella vaadates rõdult alla trügisin (rahvast oli ju palju!), pidas üks mees mind veel viimasel trepiastmel kinni ja ütles väga karmi häälega – "Aga teenistus ei ole ju veel läbi!" Selle peale ei osanud ma küll enam mitte midagi öelda. Küll oli mul aga korraga tunne, nagu oleks pikk päev füüsilist tööd seljataga – esimesed jõulud.

Kristel Neitsov

Kutse Saksamaal elavatele eestlastele osalemiseks projekti ELDIA küsitluses

Rahvusvahelise teadusprojekti ELDIA Tartu Ülikooli uurimusrühm pöördub Saksamaal elavate eestlaste poole palvega osaleda projekti uuringus.

Teadusprojekt ELDIA (European Language Diversity for All, eesti keeles Euroopa keeleline mitmekeslus kõigile) käsitleb keelte mitmekesust tänapäeva Euroopas. Projekti käigus kogutakse samaaegselt teavet 14 keelekogukonna kohta kaheksas Euroopa riigis: võrukeestest ja setudest Eestis, vepslastest, karjalastest ja setudest Venemaal, eestlastest ja karjalastest Soomes, me- ja soome keele kõnelejustest Rootsis, kveenidest ja põhjasaamidest Norras, ungarlastest Austrias ja Sloveenias ning eestlastest Saksamaal. ELDIA on suurim soome-ugri keeli ja keelekogukondi uuriv teadusprojekt läbi aegade. Projekti rahastab Euroopa Komisjoni 7. raamprogramm.

Tartu Ülikooli töörühma ülesanne on kirjeldada eestikeelsete kogukondade keelelist situatsiooni Saksamaal ja Soomes. Sellega seoses otsime Saksamaal elavaid eestlasi, kes sooviksid arvamusküsitlusest osa võtta. Küsitlus puudutab keelevalikuid, eesti ja saksa keele kasutust ning Saksamaa (keele)seadusandlust.

Küsimustikule vastajad peaksid olema vanemad kui 18aastased ning elanud Saksamaal püsivalt vähemalt alates 01.01.2009.

Küsimustikud saadab vastajatele Mainzi ülikool. Küsimustikud saadetakse paberikandjal kas kodu- või tööaadressile. Samuti tuleb küsimustik pärast täitmist Mainzi ülikoolile tagasi saata. Küsimustiku tagasisaatmine on tasuta, selleks on ümbrikusse lisatud teine ümbrik, mille postikulud on juba tasutud.

Uuringus osalemine on vabatahtlik ning konfidentsiaalne. Isiklike andmeid kasutatakse ainult uuringu

eesmärkidel. Kõrvalistel, uuringuga mitteseotud isikutel puudub andmete juurdepääs. Uuringu läbiviimisel lähtub ELDIA teaduses üldtunnustatud põhimõtetest, andmekaitsest ning vastajate isikliku sfääri kaitsest, nagu näevad ette vastavate riikide seadused ja Euroopa Komisjoni seatud tingimused. Andmete kasutamine komertsslikel, poliitilistel või muudel mitteteaduslikel eesmärkidel on rangelt keelatud.

Kui soovite meie uuringust osa võtta, palume Teil ühendust võtta Tartu Ülikooli uurimusrühma teaduri Kristiina Praakliga (kristiina.praakli@ut.ee).

Vastame meeleldi kõikidele küsimustele uuringu kohta. Lisainformatsiooni uuringu kohta leiate projekti kodulehelt www.eldia-project.org.

Täna ja meeldivat koostööd soovides,

Tartu Ülikooli ELDIA projekti uurimusrühm

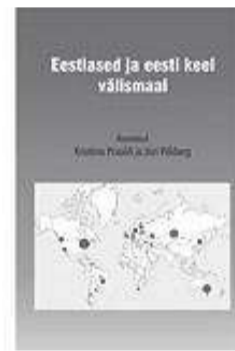
RAAMATUSOOVITUSED

"Eestlased ja eesti keel välismaal"

Kogumik "Eestlased ja eesti keel välismaal" (koostajad Kristiina Praakli ja Jüri Viikberg) on mahukas ja laiahaardeline raamat, mis koondab oma kaante vahele ajaloolis-statistilised ülevaated eri mandritel ja riikides elavatest eestlastest, pakkudes lisaks väliseestlaskonna kujunemisele ka süvendatud käsitlusi nende keelekasutuse kohta.

Väliseesti keel on üks eesti keele erikujusid, mis on saanud mõjutusi ümbritsevatest keeltest ning esitab mitmesugustest keelekeskkondadest tingituna huvitavat variatiivsust. Teose esimesse poolde on paigutatud tausta loovad üldkäsitlused (eesti diaspora kujunemine, keel ja ühiskond, keel ja poliitika, keel ja identiteet, kontaktid ja keelemuutused, pa-

gulaslaste eesti keele omandamine), teise poole moodustavad aga juba konkreetsemad kirjutised eestlastest ja eesti keelest eri maades (Ameerika Ühendriigid, Argentina, Austraalia, Brasiilia, Inglismaa, Kanada, Läti, Rootsi, Saksamaa, Soome, Taani ja Venemaa). Autorid on leitud oma ala asjatundjate seast. Artiklid ei ole ühetaolised ega -pikkused. Mõnes (lähemas) välisriigis on eestlasi elanud ja eesti keelt rääkinud juba mitu põlvkonda, mõnes teises on eestlased hilisemad uusaasukad. Väljarändamise põhjusi, motiive ja ajendeid on kirevalt mitmesuguseid. Usutavasti leiavad sellest koguteosest lugemiseväärtust nii eestlased Eestis kui ka eestlased välismaal, nii keeleuurijad kui ka kõik huvilised.

Ilmumisaasta: 2010
Lehekülgi: 559
Ostuvõimalused:
www.apollo.ee
www.raamatukoi.ee
www.raamatuamat.ee

Armand Trei "Unustatud rügement"

Peatselt saabub hetk, kui me jälle mälestame oma rahva ajaloolist suupäeva – esimest Eesti riigi loomist 93 aastat tagasi ja Vabadussõda.

Vabadussõjast on räägitud ja kirjutatud palju – nagu ei olekski enam midagi lisada. Kuid millegipärast on kiivalt vaikitud sakslaste, õigemini baltisakslaste osalemisest Vabadussõjas. Sakslasi on nagu peetud meie rahva nr 1 vaenlasteks, venelasi vast teiseks. Seda on meile koolipõlves pähe taotud ja ega ka meie vabariigi eesotsas seisjad varem ega ka nüüd pole seda ümber lükanud. Ja kes püüab häält tõsta ja tõde päevavalgele tuua, sellele öeldakse – kas sa,

loll, siis Landeswehrist pole midagi kuulnud!

Ilmus raamat "Unustatud rügement", kus on kõik õigesti kirjas, kuidas baltisakslased koos eestlastega Vabadussõjas sõdisid. Nüüd seda rahvuskildu meie kodumaal enam pole. Ei ole enam, kes nende tõe eest siin võitleks. Viimased nende järglased võivad elada veel Saksamaal, kuid vaevalt, et nad teavad, milliseid vägitegusid nende isad või vanaisad siin Eestimaal aastatel 1918–1920 korda saatsid.

Kallid, eestlased Saksamaal! Teil on kindlasti häid tuttavaid-sõpru sakslaste hulgas. Ehk isegi baltisaks-

lasi või vähemalt Eestimaa huvilisi. Teatage neile, et baltisakslaste õilsad teod Eestimaa heaks on nüüd kirja pandud raamatus "Unustatud rügement".

Head lugemist!

Armand Trei,

"Unustatud rügemendi" autor

Raamat on 319-leheküljeline tavaformaadis ja kõvas köites. Väljaandja kirjastus Grenader. Ilmunud 2010. a.

Raamatut saab osta näiteks internetipoest (www.raamatukoi.ee), hind 278 krooni (17,77 eurot) või autori kaudu: Armand Trei, Pärnu mnt 316-3, 11614 Tallinn, tel (+372) 6770 363

HELMI TAMBERGI NIMELINE STIPENDIUM

Võimalus taotleda **stipendiumi suvesemestriks 2011 ja talvesemestriks 2011/12**. EÜSLi stipendiumikomisjon võtab taotlusi vastu kuni 31. detsembrini 2010.

Stipendiumitaotlus tuleb saata aadressil:

Maie Kisis-Vainumäe
In der Gracht 10
51105 Köln

Kriteeriumid stipendiumi taotlejale:

● Stipendiumi võivad taotleda eesti üliõpilased, kes on Saksamaal üles

kasvanud ja Saksamaal õppivad Eesti päritoluga tudengid.

● Stipendiumi taotleja peab olema EÜSLi liige.

● Üliõpilane ei tohi olla stipendiumi taotluse esitamisel vanem kui 27 eluaastat.

● Stipendiumi taotleja peab olema edukalt läbinud vähemalt kaks kõrgkoolisemestrit.

● Stipendiumi saab taotleda ainult esimese akadeemilise hariduse omandamiseks.

● Stipendium eraldatakse üheks õppeaastaks.

● Üksikasjalik kirjalik taotlus koos kõrgkoolis õppimist tõendavate dokumentidega tuleb esitada EÜSLi stipendiumikomisjoni esimehele.

Stipendiumikomisjon avalikustab stipendiaatide nimesid 24. veebruaril 2011 EÜSLi koduleheküljel ja ajalehes Eesti Rada.

EÜSLi stipendiumikomisjoni kuuluvad:

Maie Kisis-Vainumäe (esimees)
Tiina Kälissaar
Karin Ladvä-Zoller

Pilk ette

● **26.11–19.12.2010 Metsatöll koos Finntrolliga Euroopa tuuril**
Peaesinejate Finntrolli kõrval möllavad laval Samael Šveitsist, Rotting Christ Kreekast, Nothnegal Maldividelt ja Metsatöll Eestist
01.12 – Ludwigsburg, Rockfabrik; 02.12 – Berlin, K17; 03.12 – Leipzig, Hellraiser; 04.12 – Lichtenfels, Metal Meeting; 10.12 – München, Backstage Meeting; 19.12 – Frankfurt, Batschkapp
info: www.metsatoll.ee,
www.finntroll.net

● **kuni 30.01.2011 – Petershagen**
Eesti klaasikunst Gernheimi klaasitehases
Eesti klaasikunst on Lääne-Euroopas veel vähe tuntud. Eesti eraldatus viis kunstilise klaasi autonoomsele vormideni ning need arenesid sõltumatult teistest Balti riikidest.
koht: LWL-Industriemuseum, Glashutte Gernheim, Gernheim 12, 32469 Petershagen
Muuseum avatud teisipäevast pühapäevani kella 10.00–18.00
info:
www.LWL-Industriemuseum.de
tel: 05707-93110

● **Kuni 14.01.2011 – Hamburg**
Siim Tanel Annuse näitus
"Raha ja poeesia"
esmaspäev-reele: 9.00–13.00
14.00–18.00, laup 10.00–14.00
koht: Mare-Baltikum-Reisen, Eichenstr. 27, 20259 Hamburg
tel: 040-494 111
www.mare-baltikum-reisen.de

EÜSLI jõulupeod

● **Hamburgi Eesti Kool – 04.12.2010**
algusega kell 15.00
koht: Soome meremeeste kirikus kooli ruumides
info: Ave Vals

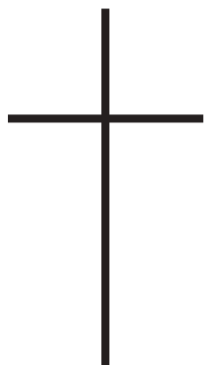
● **Hamburgi Eesti Rahvuskondis – 05.12.2010**
algusega kell 15.00
koht: Nikolai kiriku koguduse maja, Abteistr. 39, Hamburg
info: Gina Bauer

● **Baden-Württembergi Eesti Rahvuskondis – 11.12.2010**
algusega kell 18.00
koht: Im Gemeindeforum Hagsfeld, Schäferstr. 15, 76139 Karlsruhe
Etteteatamine kuni 05.12.2010
Meeli Baggeri juures
m.bagger@web.de või
tel 0721-38 44418

● **Berliini eestlaste jõulupidu – 11.12.2010**
algusega kell 16.00
Lietzensee kiriku kogudusemajas Herbartstraße 4-6, 14057 Berlin-Charlottenburgis
info: silvi@wiezer.de

● **EELK Kölni koguduse jõulujumalateenistus**
algusega kell 11
Jumalateenistus toimub Linda Pärteli kodus
info: 0211-210 89 08

● **KERKi jõulupidu – 19.12.2010**
algusega 14.30
koht: Haus Annaberg (Annaberger Str. 400, Bonn / Bad-Godesberg)
Osavõttust teatada 10. detsembrini aadressil mare321@msn.com
info: Mare Rakkema

Mälestame meie hulgast igavikku lahkunuid

Marie Benita Epro
Lydia Pöld
Erich Põks
Endel Stamberg

Avaldame sügavat kaastunnet perele

Eesti Ühiskond Saksa Liitvabariigis
Eesti Rada

Mälestame armsat ema,
vanaema, vanavanaema, ämma

Marie Benita Eprot

(sündinud Arndt)

10.12.1915 – 15.09.2010

Puhka rahu, meie südames
elad Sa edasi!

tütar Maria Arndt perega
tütar Anne Toplitsch
ja Pepo perega kõikide sugulaste nimel

Lahkus kaasmaalane
ja kauaaegne sõber

Marie Benita Epro

Mälestavad leinates

perekond Tomingas
ja Nürnbergi E.E.L.K kogudus

*Kui ma ka kõnniksin pimedas orus, ei karda ma kurja,
sest sina oled minuga, su karjasekepp ja su sau, need lo-
hutavad mind! Ps 23:4*

Lydia Pöld (Laas)

sünd. 29.08.1918 Narvas
surn. 15.07.2010 Hamburgis
maetud 27.10.2010 Tallinnas
Rahumäe kalmistule

Mälestavad tütar ja tüträtütar Inglismaalt
ning sugulased ja sõbrad Eestist

IN MEMORIAM LYDIA PÖLD (LAAS) 29.08.1918 – 15.07.2010

27. oktoobril sängitati Lydia Pöld (Laas) oma abikaasa Naan Põllu kõrvale Tallinna Rahumäe kalmistul.

Lydia sündis Narvas 29.08.1918. 10.07.1943 abiellus ta lauluüliõpilase Naatan Põlluga. 1944. a sügisel lahkusid nad sõjapõgenikena Eestist. Elanud mõned kuud Danzigis, kus sündis nende esimene tütar Eva-Maria, tuli sealteki lahkuda. Laev, millega loodeti jõuda Lüübecki või Hamburgi, sai tabamuse, väike Eva-Maria sai surma ning Lydia selgroovigastuse.

1947. aasta algusest õnnestus Naatan Põllul Saksamaal oma lauluõpinguid jätkata, mis põhiosas kestsid 1952. aastani. Lydiat olid need aastad, eriti algupoolel, pingelisteks tööaastateks, et pidada ülal ennast ja abikaasat. Hiljem, kui abikaasa oli seotud intensiivse kontserttegevuse ja pedagoogilise tööga, jäid kodus mured enamasti Lydia kanda. 1956. aastal sündis Põldude perre teine tütar, Katrin-Merike. Sellest aastast alates avanesid ka võimalused pidada kirjavahetust omastega kodumaal ning isegi toetada neid kodu-eestlasi, kellele see abi küllaltki oluline oli. See oli Lydia suur ettevõtmine mitme aastakümne vältel.

Abikaasa Naatan, kes juba 1949. aastast oli tuntud oratooriumilaulja Naatan Põlluna, alustas 1962. aastal oma teisel põhialal – laulupedagoogina Hannoveris. 1967. aastast sai temast professor Hamburgi Muusikaülikoolis. Perekond otsustas rajada Hamburgi oma kodu. Selle maja ehituse ja sisustamisega tegelemine oli jällegi enamasti Lydia õlul. See paik Hamburgi äärelinnas Volksdorfis sai Eestiski tuntuks kui äärmiselt külalislahke ja kaunis kodu, eriti pärast raudse eesriide langemist.

Mis oli Lydia põhikutsumus 55 oma abikaasa kõrval elatud aasta jooksul? Väga hästi on selle sõnastanud Ene Pilliroog oma Naan Põllu monograafias: "Lydia Pöld on kaasa elanud tervele Naan Põllu lauljateele, sest teineteise ellu tulid nad juba siis, kui kõik tegelikult alles algas. Kunstnikule pole suuremat õnne, kui harmoonilisest kodust toitu saav loominguvalgus, mille helendusel kõrgele võib tõusta. Just selliseks kujunes Naan Põllu tähelend. Jah, väga paljuski tänu perele. Pole tal olnud ausamat ega teadlikumat kriitikut, rahulikumat rööpaseadjat elu pöördepunktidel."

Seda on kinnitanud ka mitmed Naan Põllu sõnavõttud tema austamisõhtutel Eestimaal, kus ta on kuulajate tähelepanu juhtinud oma kalli abikaasa olulisele osale tema kui kunstniku saavutustes.

Lydia kutsuti siit ilmast ära kõrges vanuses, veidi jäi puudu 92 eluaastast. Tal oli rõõm näha ka oma lapselast Anna-Kristinat, kes sündis 1997. aastal.

Tunneme südamest kaasa Katrin-Merikesele ja Anna-Kristinale ema ja vanaema kaotuse puhul.

Koju Eestimaa mulda on jõudnud inimese põrm, inimese, keda tahame mälestada kui armastuse võrdkuju, kes oma abikaasa kaudu on andnud Eestile ja mitte ainult Eestile, vaid kogu Euroopa kultuurile osa iseendast. Puhaku ta igaveses rahu!

Kodu-eestlased

Täpsustusi, kommentaare, ettepanekuid, kaastõid, kuulutusi ja teateid ootame aadressile EestiRada@yahoo.de

Tähtaeg: iga paaritu kuu 10. kuupäevaks. Kaastööde pikkus kuni 2 lehekülge.

Viimane veerg

● Saksamaal Heinrich Köhleri oksjonimajas toimus 22. septembril Eino Kooba Elva, Otepää ja Mõisaküla margikogu oksjon. "Kogujad tõesti tahtsid neid kätte saada ning välja käidav raha ei olnud neile eriti oluline, nagu on ka tulemustes näha," ütles margikogu müügi korraldaja Tobias Huylmans. Oksjonil müüdi 4,5 miljoni krooni eest filatelistliku materjali, müüdnud kraami alghinnaks oli 1,93 miljonit krooni. Osa asju jäid müümata. "Kooba oli väga rahul oksjoni üldtulemusega," vastas kogu oksjonile panijale tulemustest teada andnud Huylmans. "Seda oli palju rohkem, kui ta oli oodanud."

● Suurbritannia kuninganna Elizabeth II andis eesti balletitantsijatele Toomas Edurile ja Age Oksale üle Briti impeeriumi ordeni (Commander of the Order of the British Empire, CBE) nende panuse eest Suurbritannia kunstimaailma ning Suurbritannia ja Eesti kultuurisuhte edendamise. "Ma ei ole ammu nii närvis olnud, see oli nagu enne mõnda suurt esietendust," rääkis Edur pärast autasustamiseremooniat Postimehele. Kokku andis kuninganna ordenid 90 inimesele, neist kümnekonda peeti CBE vääriliseks. "CBEsid antakse väga harva, eriti välismaalastele, nii et see on väga suur au ja austus," rääkis Edur, kelle teada ei ole ükski eestlane varem CBE ordenit saanud. Age Oks ja Toomas Edur tantsisid Inglismaa Rahvuslikus Balletis ligi 20 aastat ning praegu töötab Edur Eesti rahvusballeti kunstilise juhina ja Oks tema assistendina.

● Vana Tallinna liköör võitis Londonis rahvusvahelisel alkoholikonkursil International Wine and Spirit Competition (IWSC) kõrgeima autasu – tiitli oma klassi parim ja kuldmedali ning lisaks ka tiitli silmapaistev standardi looja. Viru Valge võitis samal konkursil hõbemedali Euroopas toodetud kuni 40% kangusega viinade kategoorias.

● Oktoobri keskel alustas tegevust Eesti omavalitsuste ajalehtede portaal eestielu.ee, kus saab lugeda 60 omavalitsuse väljaandeid ja online-teateid. "Valla- ja linnalehtedes on palju sellist materjali, mis väärivad kaastamist. On sündmusi, arvamusi ja teemasid, mis kindlasti pakuvad huvi ka väljaspool konkreetset kogukonda," märkis portaali käivitaja Tanel Saarmann pressiteates.

● Nikolai Novosjolov võitis Pariisis toimunud vehklemise maailmameistrivõistlustel individuaalse epee kuldmedali, kui alistas finaalis kodupubliku kurvastuseks 2006. aasta võistkondliku maailmameistri Gauthier Grumieri.

● Maailma Majandusfoorumi raporti kohaselt on Eesti sugupoole võrdõiguslikkuse poolest 134 riigi hulgas 47. kohal, kusjuures aastatega on Eesti koht tabelis halvenenud. Eesti kohta tõmbab allapoole naiste poliitika osalemise näitaja, mille poolest oleme 74. kohal. Seevastu majanduselus osalemise võimaluste võrdsuselt ja hariduselt on Eesti hinnatud 40 parima hulka. Eesti on üks suuremate sooliste palgaerinevustega riike ELis.

Hea teada!

Vaadake hiigelfotot eelmisest laulupeost aadressilt <http://laulupidu.ee/leia-ennast-laulupeolt-2009/>

Pilti saab suurendada, nii et näeb peaaegu kõiki inimesi nii publikus kui ka kooris.